



Stockholms
stad

Underlag för beslut inför fortsatt driftsform av fritidsverksamhet för barn och unga

Del 1

Februari 2017

stockholm.se

Underlag inför fortsatt driftsform av fritidsverksamhet för barn och unga
Februari 2017

Dnr: 1.1.-025/2017
Kontaktperson: Lovisa Nerbrant

Sammanfattning

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade 2016-08-25 att uppdra åt förvaltningen att sammanfattningsvis se över fritidsverksamheten för barn och unga och om denna lämpar sig för upphandling. Detta utifrån övervägande om stadsdelarnas olika förutsättningar, och samhällets behov av förebyggande verksamhet. Förvaltningen skulle också undersöka möjligheterna för idéburen verksamhet att driva fritidsverksamhet för barn och unga.

Förvaltningen finner att de särskilda behov och utmaningar som finns framför allt för fritidsgårdarna i Östberga och Rågsved behöver beaktas vid valet av framtida driftsform. De utmaningar som finns i dessa områden kräver god samverkan med såväl polisen som socialtjänsten men också en flexibilitet i verksamheterna. Ett exempel på flexibilitet i det här fallet är att personal vid behov under en tid kan jobba på en annan fritidsgård. Flexibilitet kan också handla om att relativt snabbt kunna möta uppkomna behov. Exempel på detta är bland andra Hagsättras fritidsgårds utökade verksamhet på eftermiddagar och Rågsveds fritidsgård som nu inlett ett arbete med RCC för att möta en grupp 18-åringars behov. En annan aspekt som kan vara av vikt i sammanhanget är det stadsdelsövergripande målet om heltidsanställningar. I dagsläget arbetar ofta anställda i flera verksamheter för att få en ihop en heltid.

Förvaltningen anser därför att all fritidsverksamhet bör drivas av en och samma aktör, antingen helt i egen regi eller av annan aktör.

Ett offentligt upphandlat kontrakt är den finansieringsform som är möjlig i juridisk mening. Med kontraktskonstruktionen följer emellertid andra betydande nackdelar i form av begränsad flexibilitet och svårigheter i att kravställa de mjuka värden som till stor del utgör kvaliteten i verksamheten på ett sätt som är möjligt att följa upp. Mot bakgrund av de utmaningar som har identifierats för bland annat för verksamheten i Östberga och Rågsved anser förvaltningen att det är avgörande för verksamhetens ändamålsenlighet att den kan bedrivas med stor flexibilitet och anpassas utifrån utvecklingen i området från tid till annan.

Detta är svårt att uppnå genom ett offentligt upphandlat kontrakt eftersom nya omständigheter kan påverka behovet av såväl bemanning, öppettider, verksamhetens inriktning som andra ekonomiska faktorer. Sammantaget förordar förvaltningen därför inte upphandling i någon del av fritidsverksamheten.

Del 1
4 (18)

För att göra det lättare att utläsa de olika fritidsområdenas målgrupp och geografiska områden lämnar förvaltningen följande förslag till namnbyte:

Fritid för barn och ungdomar, Syd (tidigare område 3)

Fritid för barn och ungdomar, Mitt (tidigare område 4)

Fritid för barn och ungdomar, Nord (tidigare område 1 och 2)

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund.....	6
Beskrivning av förvaltningens olika fritidsområden	6
Tidigare undersökning om driftsform	8
Fritidsgårdar i Stockholm stad och exempel i landet	9
<i>Jämförelse i Stockholm stad</i>	<i>9</i>
<i>Exempel från Västerås och Malmö</i>	<i>10</i>
Fritidsgårdarna i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde	12
<i>Fritidsgårdarna i Örby, Enskede och Stureby</i>	<i>13</i>
<i>Fritidsgårdarna i Högdalen och Dalen.....</i>	<i>13</i>
<i>Fritidsgården i Årsta</i>	<i>13</i>
<i>Fritidsgården i Hagsätra</i>	<i>13</i>
<i>Fritidsgårdarna i Östberga och Rågsved</i>	<i>14</i>
Särskilda behov i Östberga och Rågsved	14
Slutsatser	15
Förslag på namnbyte på fritidsområde 1- 4	17

Bakgrund

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade 2016-08-25 att uppdra åt förvaltningen att se över fritidsverksamheten för barn och unga och om denna lämpar sig för upphandling. Detta utifrån övervägande om stadsdelarnas olika förutsättningar, och samhällets behov av förebyggande verksamhet. Förvaltningen skulle även redovisa vilka ideella organisationer som kan tänkas ha intresse av att driva fritidsverksamhet i Stockholm. Nämnden beslutade även att uppdra åt förvaltningen att:

- 1) redovisa goda exempel i landet där fritidsverksamhet för barn och unga drivs på entreprenad,
- 2) återkomma med en undersökning om fritidsverksamhet i Enskede-Årsta-Vantör lämpar sig för upphandling, och i så fall vilken del,
- 3) om ny upphandling förordas, återkomma med tidsplan och hantering för ny upphandling av fritidsverksamhet för barn och unga,
- 4) undersöka möjligheterna för idéburen verksamhet att driva fritidsverksamhet för barn och unga, och
- 5) se över rutiner i upphandling och uppföljning för att säkerställa att företag och intraprenader lever upp till sitt anbud.

I detta underlag behandlas nämndens uppdrag med undantag för punkt fyra och fem. Dessa behandlas dokumentet *Underlag för beslut inför fortsatt driftsform av fritidsverksamhet för barn och unga. Del 2.*

Beskrivning av förvaltningens olika fritidsområden

I Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsområde är fritidsverksamheten för barn och unga uppdelade på fyra så kallade fritidsområden. Inom områden finns nio fritidsgårdar och fem parklekar.

Fritidsgårdarnas målgrupp är flickor och pojkar i åldern 13-17 år. Sammanfattningsvis är det övergripande målet för fritidsgårdarna att erbjuda alla ungdomar en meningsfull fritid och att fånga upp

ungdomar i riskzon och länka dem vidare till adekvat stöd.

Parklekarna är öppna för barn, unga, deras föräldrar och anhöriga. Fokus ligger på utomhusaktiviteter som till exempel lekar, spel och skapande verksamhet.

Fritidsgårdarna utgör merparten av verksamheterna av fritidsverksamhet för barn och unga i stadsdelsområdet och det är också där som den tydligaste målgruppen finns. Fokus i underlaget kommer därför att ligga på dessa verksamheter och målgrupp.

Fritidsområde 1 ligger i stadsdelen Östberga och omfattar Östberga fritidsgård och Backens parklek. Parkleken är bemannad under den varma årstiden. Parkleken är välbesökt och det finns planer i närtid med ett parkhus och allmän upprustning.

Fritidsområde 2 ligger i stadsdelarna Årsta och Gamla Enskede och omfattar Årsta fritidsgård och Dalens kvartersgård.

Fritidsområde 1 och 2 drivs på entreprenad av Omsorgsborgen AB sedan år 2014. Avtalet för Omsorgsborgen AB löper ut 2017-05-31. Omsorgsborgen har meddelat förvaltningen att de inte har intresse av ett förlängt avtal efter den första upphandlingsperioden.

Fritidsområde 3 består av fritidsgårdarna i Hagsätra, Rågsved och parklekarna Rågdaalen i Rågsved och Stacken i Hagsätra.

Parklekarna är bemannade vardagar dagtid. Parkleken Stacken är föreningsdriven.

Fritidsområde 4 omfattar fritidsgårdarna i Enskede, Stureby, Högdalen och Örby. Örby fritidsgård har även en LSS-verksamhet en gång per vecka. I fritidsområdet finns även Bandängens parklek och Stamparkens parklek. Bandängens parklek är bemannad dagtid alla dagar. Stamparken parklek är föreningsdriven och bemannad vardagar och vissa lördagar.

Ursprungligen hörde Stamparkens parklek till område 1 men fick i samband med att verksamheterna i området lades ut på entreprenad tillhöra nuvarande område.

Fritidsgårdar	Driftsform	Fritidsområde	Stadsdel
Östberga fritidsgård	Entreprenad	1	Östberga
Årsta fritidsgård	Entreprenad	2	Årsta
Dalens kvartersgård	Entreprenad	2	Gamla Enskede
Rågsveds fritidsgård	Kommunal regi	3	Rågsved
Hagsätra fritidsgård	Kommunal regi	3	Hagsätra

Örby fritidsgård	Kommunal regi	4	Örby
Högdalens fritidsgård	Kommunal regi	4	Högdalen
Enskede fritidsgård	Kommunal regi	4	Gamla Enskede
Stureby fritidsgård/ Stureby Träffpunkt	Kommunal regi	4	Stureby
Parklekar	Driftsform	Fritidsområde	Stadsdel
Backens parklek	Entreprenad	1	Östberga
Rågdalens parklek	Kommunal regi	3	Rågsved
Stacken parklek	Drivs i samverkan mellan stadsdelsförvaltningen och lokal HSB-förening	3	Hagsätra
Bandängens parklek	Kommunal regi	4	Bandhagen
Stamparkens parklek	Drivs i samverkan mellan stadsdelsförvaltningen och lokal HSB-förening	4	Östberga

Tabell 1: Visar verksamheter, driftsform, områdestillhörighet och stadsdel.

Tidigare undersökning om driftsform

År 2012 gjordes en utredning av Ramböll för att utröna för- och nackdelar med fritidsverksamhet i kommunal respektive privat regi. Sammanfattningsvis framkom i fråga om kvalitet, styrning och insyn inga entydiga för- eller nackdelar. Dock framläses i rapporten att det kan vara svårt att uppnå kvalitet genom konkurrens eftersom den marknadskartläggningen som gjordes då påvisade att relativt få aktörer lämnat anbud vid förfrågan. Vidare lyfts volymfördelar i den meningen att mer omfattande verksamheter har möjlighet att erhålla en större och mer varierad personalstyrka samt mer resurser.

Fritidsgårdar i Stockholm stad och exempel i landet

Jämförelse i Stockholm stad

I Stockholm stad finns enligt Jämför service 61 fritidsgårdar varav 24 drivs i utomkommunal regi. I tabellen nedan utläses vilka utförare som finns i staden och hur många fritidsgårdar de driver. Ideella föreningar har förts ihop till en post.

Utförare	Antal fritidsgårdar i staden
Fryshuset	6
Fritid Stockholm	5
Ideella föreningar	4
Ad acta fritid AB	3
Omsorgsborgen	3
Fruängens ungdomsgård AB	1
Hövdingagården AB	1
Stadsmissionen	1

Tabell 2: Visar utförare som finns i staden och hur många fritidsgårdar de driver.

Relevanta stadsdelsområden att jämföra Enskede-Årsta-Vantör med har bedömts vara Skärholmen, Skarpnäck, Farsta och Hässelby-Vällingby.

Stadsdelsförvaltningarna i Skärholmen och Hässelby-Vällingby har pågående erfarenhet av att ha sina fritidsgårdar på entreprenad. Sammanfattningsvis uppger båda förvaltningarna att man är nöjda med att ha sina verksamheter på entreprenad.

I Skärholmen lyfter man att en fördel med att ha verksamheten på entreprenad är att utföraren kan ha sitt fokus på fritidsverksamheten och kunskap inom området. En svårighet som lyfts är att förvaltningen inte direkt styr över verksamhetens innehåll och utförande vilket gör tydliga kravformuleringar viktiga. I jämförelse med att ha verksamheten i egen regi blir även kontaktvägen till fritidsverksamheten längre. I Skärholmen har man erfarenhet av social oro. Fritidsgårdarnas utförare ökade då öppettider och bistod med uppsökande verksamhet.

Hässelby-Vällingby poängterar att en nära dialog med både ägare och föreståndare för fritidsgårdarna är av stor vikt. En annan viktig faktor är att göra regelrätta verksamhetsuppföljningar. En utmaning som lyfts är att fritidspersonalen oftast arbetar kvällstid vilket försvårar för förvaltningen att nå ut med gemensamma träffar och

utbildningar. Förvaltningen uppger att man inte erfarit någon social oro under 2016, däremot en ökad tendens av droganvändning. Utifrån situationen har samverkan med entreprenören fungerat bra. För att möta uppkomna behov har förvaltningen via entreprenören förstärkt bemanningen på fritidsgårdarna. Under kommande år har även entreprenören fått i uppdrag att öppna en fritidsverksamhet anpassad för ungdomar i gymnasieåldern.

I både Skärholmen och Hässelby-Vällingby uppger man att samverkan mellan entreprenören, förvaltningen och polis fungerar bra.

I Skarpnäck och Farsta drivs fritidsgårdarna i egen regi. Till denna utredning har kontakt med enhetschefer för fritid i Farsta och enhetschef för resursenheten i Skarpnäck. Sammantaget framhåller man här val av drift som en strategi för att nå en framgångsrik samverkan och flexibilitet. I en av stadsdelarna har man försökt att lägga ut driften av en av fritidsgårdarna på entreprenad men avbrutit upphandlingen då man inte fått in några anbud.

Efter kontakt med olika stadsdelsförvaltningar i Stockholms stad bedömer förvaltningen att tre ideella organisationer kan tänkas vara intresserade av att driva fritidsverksamhet i stadsdelsområdet. Dessa är Stadsmissionen, Fryshuset och Unga örnar.

Exempel från Västerås och Malmö¹

Ett gott exempel på fritidsverksamhet driven i utomkommunal regi återfinns i Västerås. Till denna utredning har kontakt tagits med verksamhetschef i Västers stad.

I Västerås drivs 14 av 16 fritidsgårdar i kommunal regi. De två andra drivs i områdena Tillberga och Skiljebo. De båda områdena hade år 2010 drygt 2000 invånare vardera. Enligt rapporten Välfärdsindikatorer 2014, utgiven av Västerås stad, är de båda områdena inte utmärkande i förhållande till socioekonomiska värden. Både Tillberga Grannskapsservice och Hjärtpunkt Skiljebo bedriver olika offentliga verksamheter i ett geografiskt begränsat område. Detsamma gäller en av de kommunalt drivna fritidsgårdarna, nämligen Skultuna. Där tillhör fritidsgården Skultuna Kommundelsförvaltning som ansvarar för all kommunal verksamhet inom det geografiska området, förutom myndighetsutövning. Fritidsgårdsuppdraget är av mindre omfattning för dessa tre och skulle vara svårt att klara ekonomiskt om uppdraget enbart skulle gälla fritidsgård.

¹ Intervjuer med tjänstepersoner i Västerås och Malmö genomfördes i oktober 2016. Västerås kompletterade med ytterligare underlag i februari 2017.

Fritidsgården i Tillberga drivs av en ekonomisk förening Tillberga Grannskapsservice. Föreningen är bland annat även utförare för områdets förskola, öppen förskola, fritidshem och öppen fritidsverksamhet, verksamheter för äldre och funktionsnedsatta, samt drift och skötsel av parkmark, idrottsplats, motionsspår och simhall.

I Västerås stadsdel Skiljebo finns den andra fritidsgården som drivs i utomkommunal regi. Fritidsgården Skiljegården som drivs av kooperativet Hjärtpunkt Skiljebo. Kooperativet bedriver även förskola, mötesplats för äldre och hemtjänst.

De övriga 13 fritidsgårdarna i kommunal regi tillhör samma verksamhetsområde inom Västerås stad. Enligt kontaktad tjänsteperson, ger detta bra förutsättningar för större gemensamma satsningar, både kring verksamhetsutveckling och utbildningar. Kontaktad tjänsteperson anför att även att de mer socioekonomiskt utsatta områdena finns där fritidsgårdarna drivs inom kommunal regi och det är även här som olika satsningar ibland behöver göras. Befintlig organisation möjliggör då att omprioritera resurser inom verksamhetsområdet. Olika former av nätverk och gemensamma arrangemang drivs också av verksamhetsområdet i samarbete med de övriga tre fritidsgårdarna.

Enligt kontaktad tjänsteperson så fungerar samarbetet bra mellan de olika utförarna, mycket tack vare att man inte konkurrerar på samma sätt som inom t ex äldreomsorg eller skola. De övriga utförarna är starkt kopplade till ett tydligt geografiskt område tillsammans med andra kommunala uppdrag och de har ingen ambition av att bedriva verksamhet i andra stadsdelar.

I Malmö stad finns enligt stadens webbplats 16 fritidsgårdar samt olika aktivitetshus som vänder sig till unga vuxna. Stadsområden i Malmö är Innerstaden, Norr, Söder, Väster och Öster. Till denna utredning har kontakt tagits med enhetschef i stadsområdesförvaltning Öster. Samtliga gårdar i Malmö drivs i kommunal regi. I stadsområdet har man dock ett samarbete med föreningslivet. Samarbetet ser olika ut med olika föreningar och det framhålls att motsatsen till samarbete skulle kunna resultera i att man blir konkurrenter istället för att jobba mot samma mål. Med de föreningar där samarbetet har kommit långt har man uppnått förståelsen om att man kan erbjuda mer med ett helhetsperspektiv. Det kan bland annat innebära att man skickar ungdomar emellan

sina verksamheter när man ser att den enskildes önskan och behov kan uppfyllas i en annan verksamhet.

Enligt kontaktad tjänsteperson ligger utmaningen i att skapa en fungerande verksamhet för ungdomar i balansen för medskapande och erbjuda dem aktiviteter de inte själva hade kommit på. Ett samarbete med föreningslivet ökar förutsättningarna för att kunna erbjuda aktiviteter och länka vidare.

Fritidsgårdarna i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde

I stadsdelsförvaltningens ”En samlad strategi för arbetet mot sociala oroligheter” framhålls väl fungerande fritidsgårdar som en verksamhet som är särskilt viktig i de områden där många ungdomar inte har andra alternativ till fritidssysselsättning på helger och lov. Strategin lyfter även att ett annat sätt är att stödja unga vuxna är att engagera sig i föreningar eller bilda föreningar för att på det sättet kunna kanalisera sina önskemål om aktiviteter och möteslokaler på ett sätt som är sanktionerat av samhället.

Kommunpoliserna för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde framhåller att en samverkan mellan fritidsgårdarna och polisen är viktig. En del i detta är att visa för ungdomarna att man jobbar tillsammans vilket även hjälper polisen i relationsbyggandet med ungdomarna. En annan del av samverkan är informationsutbyte. Exempel på information som polisen gärna vill ha ifrån fritidsgårdarna är om nya trender bland ungdomar, oro bland eller för ungdomar och om gårdarna planerar några speciella aktiviteter. En viktig utgångspunkt är att fritidsgårdarna har en tydlig profil mot våld och kriminalitet och att brott alltid anmäls. Samverkan sker idag på SSPF, som är ett återkommande samverkansforum mellan skolan, socialtjänsten, fältassistenter, enhetscheferna på fritidsgårdarna och polisen men också då poliserna besöker de olika fritidsgårdarna.

I nedanstående avsnitt sammanställs vad som framkommit i intervjuer med personal och enhetschefer från fritidsgårdarna och från en fokusgrupp genomförd med fältassistenter och preventionssamordnare.

I avsnittet behandlas vissa fritidsgårdar tillsammans. Detta beroende på om det kan sägas ha liknande utmaningar.

Fritidsgårdarna i Örby, Enskede och Stureby

Dessa stadsdelar utmärker sig inte särskilt med gruppen ungdomar. Stadsdelarna beskrivs generellt som relativt lugna områden. Standardbesökaren här kommer någon gång per vecka och generellt ökar besöken till slutet av veckan, troligen beroende på att ungdomarna här har andra aktiviteter under veckan. Att hålla åldersgränserna här uppfattas inte som någon större utmaning.

Fritidsgårdarna i Högdalen och Dalen

Högdalens fritidsgård ligger nära ett större centrum och det är enkelt att ta sig hit och från med buss och tunnelbana. I området rör sig därför mycket människor större delen av dygnet. Fritidsgårdens besökare kommer från många olika håll i Stockholmsområdet.

Exempelvis Tyresö, Handen, Östberga och Botkyrka.

Kopplingen som tunnelbanan vid fritidsgården i Dalen utgör får följderna att ungdomar från olika stadsdelar i Stockholm ofta besöker området. På fritidsgården är det inte ovanligt med besökare från såväl Farsta som Rinkeby. Fältassistenterna beskriver även att området har få vuxna som är i rörelse över dygnet. Det förekommer även kriminalitet och våldsglorifiering bland ungdomarna i Dalen. Standardbesökaren till fritidsgården i Dalen kommer ofta varje dag vilket skiljer sig från gården i Årsta. Fritidsgården i Dalen har haft en utmaning i att hålla 18-årsgränsen.

Hot, våld och kriminalitet förekommer på dessa fritidsgårdar i högre grad här än exempelvis i Örby, Enskede och Stureby.

Fritidsgården i Årsta

Stadsdelen uppges inte utmärka sig särskilt med gruppen ungdomar även om senaste året kan sägas varit stökigare i jämförelse med tidigare år. Det går förhållandevis lätt att ta sig till och från Årsta men ungdomarna verkar ofta ha möjlighet att vara hemma hos varandra i större utsträckning än i exempelvis Dalen och Östberga. Fritidsgårdens standardbesökare är där ungefär två dagar i veckan.

Fritidsgården i Hagsätra

Hagsätra ligger som sista station på tunnelbanans Hagsätralinje. Fältassistenterna beskriver Hagsätra som ett av de områden där få vuxna rör sig utomhus kvällstid och där det förekommer kriminalitet bland ungdomarna. Man uppfattar även att ungdomarna här har bland de svåraste hemförhållandena i stadsdelsområdet. Fritidsgården i Hagsätra har besökare främst från närområdet.

Fritidsgården har både eftermiddags- och kvällsverksamhet. Eftermiddagsverksamheten på fritidsgården startades upp för några år sedan efter att det framkommit att många ungdomar uppehöll sig på biblioteket efter skolan. Eftermiddagsverksamheten har nästintill samma återkommande besökare. Kvällsverksamheten har även den en kontinuerlig besöksgrupp.

Fritidsgårdarna i Östberga och Rågsved

Fritidsgården i Östberga ligger på Östberga höjden vilket är den del i stadsdelen som är mest isolerad. Dels genom geografin, dels genom den småskaliga linjetrafiken. Ungdomar här rör sig därför i mindre utsträckning utanför området och rörelsen till stadsdelen är liten.

Fritidsgården är en av de få öppna verksamheter som är öppna på kvällstid vilket kan vara en av anledningarna till att få vuxna rör sig i området. Generellt sett finns ett stort behov av trygga vuxna som ser ungdomar och kan vara goda förebilder i området.

Fritidsgårdens personal har därför en viktig roll i att vara goda förebilder och gården genom att vara öppen på kvällstid.

Fritidsgården i Östberga är den som av dessa två gårdar har varit utsatt för hot. Det är dock inte främst från fritidsgårdens åldersmässiga målgrupp som hoten kommit från. Problematiken uppkommer istället från en mindre grupp av unga vuxna.

Fritidsgården i Rågsved är belägen mitt centrum och nära tunnelbanan. Området omtalas från samtliga berörda intervjuade som oroligt. Våldsglorifiering bland ungdomarna är vanligt och en större grupp av ungdomarna bedöms vara belastade av flera riskfaktorer i sin hemmiljö. Här finns även större grupp unga vuxna som uppehåller sig i centrum och påverkar fritidsgården på olika sätt. Besökarna på fritidsgården är många gånger samma personer och flera besökare uppges ha fritidsgården som ett "andra hem". Det senaste halvåret har förstörelse på gården minskat även om det fortfarande förekommer. Problematiken med kriminalitet förekommer således mest utanför fritidsgården och kring centrum. Åldersgränsen uppges vara svår att hålla och under hösten har man därför tagit in extra personal. För att jobba ytterligare med denna problematik har man från fritidsgården startat en särskild aktivitet med killar från 18 år och uppåt där man en dag i veckan försöker länka dessa med RCC.

Särskilda behov i Östberga och Rågsved

Generellt ska framhållas att förstörelse, våld och hot idag kan förekomma på alla fritidsgårdar. Tillfrågade enhetschefer uppges att det är skillnad från några år tillbaka. De områden som kan

benämnas vara socioekonomiska utsatta är också de stadsdelar/områden där fritidsgårdarna har särskilda utmaningar.

Av genomgångna områden är fritidsgården i Östberga den verksamhet som utmärker sig genom en problematik som idag inte finns i övriga områden. Fritidsgårdens personal har här blivit utsatt för hot. Hot och upplevelsen av hot kan påverka verksamhetens säkerhet för både personal och brukare. Entreprenören för fritidsområde 1 och 2 framhåller situationen som mycket svår då man å ena sidan behöver ta hänsyn till säkerhet och å andra sidan inte velat hamna i en situation där man riskerar vite på grund av inskränkning i öppettider. Fritidsområdena 1 och 2 med sina tre arbetsplatser försvårar även ifråga om att kunna ta hänsyn till den personal som anmäler brott och samtidigt behålla kontinuitet.

Sammantaget påvisar detta behov av en flexibilitet gällande arbetsplatser men även ett behov om kvalificerad personal och god samverkan med parter såsom polis, fältassistenter och socialtjänst.

Generellt sett tycks det även finnas ett behov av att arbeta mer strategiskt med gruppen ungdomar som från och med 18 år inte får vistas på fritidsgårdarna. Mest utmärkande är detta problem dock på fritidsgården i Rågsved.

En gemensam utmaning för alla fritidsgårdarna är att uppträda som en tydlig antivåldsaktör med tydliga regler.

Slutsatser

Förvaltningen finner att de särskilda behov och utmaningar som finns framför allt för fritidsgårdarna i Östberga och Rågsved behöver beaktas vid valet av framtida driftsform. På gårdarna har det förekommit förstörelse i och utanför lokalerna och personalen har blivit utsatta för hot. De utmaningar som finns i dessa områden kräver god samverkan med såväl polisen som socialtjänsten men också en anpassningsbarhet som gör som att personalen vågar anmäla brott. Ett exempel på flexibilitet i det här fallet är att personal vid behov under en tid kan jobba på en annan fritidsgård.

Ett ytterligare exempel på flexibilitet är att relativt snabbt kunna möta uppkomna behov. Här finns bland annat Hagsättras fritidsgårds utökade verksamhet på eftermiddagar som uppkom ur ett behov uppmärksammat av annan part. Ett exempel i nutid är Rågsveds

fritidsgård som nu inlett ett arbete med RCC för att möta en grupp 18-åringars behov.

En annan aspekt som kan vara av vikt i sammanhanget är det stadsdelsövergripande målet om heltidsanställningar. I dagsläget arbetar ofta anställda i flera verksamheter för att få en ihop en heltid. Detta beroende på verksamheternas målgruppsanpassade öppettider. Om samtliga fritidsverksamheter drivs av en och samma aktör finns bättre förutsättningar att erbjuda de anställda heltidstjänster. Rättsläget vad gäller möjligheten att ställa krav på heltid i offentliga upphandlingar är emellertid oklart.

Det uppdrag som nuvarande entreprenör frånträder är en liten verksamhet med få arbetsplatser och därmed små möjligheter till flexibilitet. Detta utgör en utmaning vid upphandling, något som även nuvarande entreprenör för fritidsområde 1 och 2 uppgivit som en begränsning vid utförandet av uppdraget. Ett exempel på hur man kan motverka att verksamheten blir för liten och därigenom även ekonomiskt hållbar finns i Västerås. Här drivs motsvarande en stadsdels alla olika verksamheter såsom hemtjänst, parkdrift och fritidsgårdar av ett och samma kooperativ. En liknande möjlighet i driftsform som skulle inkludera delar av fritidsverksamheten i en eller flera stadsdelar är i dagsläget inte möjlig eftersom hemtjänst och parkdrift har helt andra driftsformer och regleras på olika beslutsnivåer i Stockholm stad.

Förvaltningen anser därför att all fritidsverksamhet bör drivas av en och samma aktör, antingen helt i egen regi eller av annan aktör.

Förvaltningen finner att de krav på kvalitet, samverkan och exempelvis öppettider som förvaltningen behöver ställa för att säkerställa att verksamheten fyller sin funktion är inte förenliga med ersättning via IOP eller föreningsbidrag. Ett offentligt upphandlat kontrakt är den finansieringsform som är möjlig i juridisk mening.

I de exempel som fritidsverksamheterna i Hässelby-Vällingby och Skärholmen utgör finns exempel på hur man framgångsrikt driver fritidsverksamhet på entreprenad. Här har man även gjort ändringar i verksamheten under avtalets löpperiod.

Förvaltningen ser dock att det med kontraktskonstruktionen följer andra betydande nackdelar i form av begränsad flexibilitet och svårigheter i att kravställa de mjuka värden som till stor del utgör kvaliteten i verksamheten på ett sätt som är möjligt att följa upp. Mot bakgrund av de utmaningar som har identifierats för bland annat för verksamheten i Östberga och Rågsved anser förvaltningen

att det är avgörande för verksamhetens ändamålsenlighet att den kan bedrivas med stor flexibilitet och anpassas utifrån utvecklingen i området från tid till annan. Detta är svårt att uppnå genom ett offentligt upphandlat kontrakt eftersom nya omständigheter kan påverka behovet av såväl bemanning, öppettider, verksamhetens inriktning som andra ekonomiska faktorer. Förvaltningen ser en risk för att eventuella tillägg och ändringar av uppdraget i syfte att möta oförutsedda behov under avtalstiden kan komma att utgöra väsentliga ändringar i förhållande till hur uppdraget har beskrivits i upphandlingen och avtalet. Detta innebär i sin tur att köpet av den ändrade tjänsten kan utgöra en otillåten direktupphandling. Behov som kan vara svåra att tillgodose inom ramen för ett entreprenadavtal är exempelvis en utökning av verksamheten på Rågsveds fritidsgård för att möta en grupp 18-åringars behov om det ännu inte står klart vilken typ av verksamhet det rör sig om eller vilken omfattning den ska ha. Det finns således en risk för att den upphandlade verksamheten inte kan möta målgruppens över tid föränderliga behov inom ramen för avtalet. Mot bakgrund av ovan förordar förvaltningen inte upphandling av fritidsverksamheten.

Drift i egen regi kan möjliggöra ett utökat samarbete med föreningar och idéburna organisationer som ett komplement till den egna verksamheten. Ett aktuellt exempel på detta är Fryshusets verksamhet i Östberga. I detta sammanhang kan verksamheten i Malmö vara en förebild. Detta ska även ses tillsammans med den möjlighet som nu uppkommer i samband med att en övergripande strategi tas fram för förvaltningens samtliga fritidsgårdar. En ytterligare aspekt i sammanhanget om samarbete med föreningar är den möjlighet som uppstår i att förvaltningen disponerar lokaler.

Förslag på namnbyte på fritidsområde 1- 4

Som utläses i tabell 1 är områdesnamnen kopplade till de olika verksamheterna inte särskilt informativa. Av namnen fritidsområde 1-4 går exempelvis inte att utläsa vilket geografiskt område som verksamheterna ligger i eller vilken åldersgrupp som verksamheterna syftar till. Verksamheternas övergripande innehåll benämns nog företrädesvis som "fritid" och målgrupperna går att dela upp i två; barn och ungdomar. Vad gäller den geografiska tillhörigheten är den något mer svår att namnge. Dels för att nuvarande områden täcker två till sex stadsdelar, dels för att fritidsområde 4 utökats efter tid och innehar en av parklekarna i

Östberga. Förvaltningen lämnar emellertid följande förslag till namnbyte:

Fritid för barn och ungdomar, Syd (tidigare område 3)

Fritid för barn och ungdomar, Mitt (tidigare område 4)

Fritid för barn och ungdomar, Nord (tidigare område 1 och 2)

Framöver är det möjligt att parkleken i Östberga, som i nuläget tillhör område 4, kommer att tillhöra det ursprungliga området.